

Fortsatt strid rundt havnesiloens framtid

Omstridt: Mens politikere, herunder fungerende ordfører i Stavanger, har tatt til orde for at FK Agri revurderer planene om å rive havnesiloen, mener AgriAnalyse det er klokt å etablere et nytt en høyere. Foto: Norgrain

AgriAnalyse-sjefen mener det vil være klokt å legge kornberedskapslageret der kornproduksjonen er høy, og logistikken enklest mulig. Politikere vil hegne om Stavanger Havnesilo som beredskapslager.

MATBEREDSKAP

Tekst: **Anders Sandbu**

Behovet for beredskapslagring av mat, og da især korn, er i høy grad blitt reaktualisert i år. Ikke minst har det sin bakgrunn i Russlands angrepskrig i Ukraina.

To-tre måneder, eller halvår?

I statsbudsjettforslaget for 2023 framgår det hvor Støre & co. ønsker å legge lista:

«Ein tek sikte på å starte etablering av beredskapslagring for matkorn hausten 2023 tilsvarande 2–3 måneders forbruk».

Regjeringa lover med andre ord ingenting her. Et flertall på Stortinget må dessuten slutte seg til denne formuleringen i endelig statsbudsjett.

Under et seminar i Oslo i slutten av oktober, la AgriAnalyse fram en rapport med anbefalinger knyttet til videre beredskap på mat og medisiner.

Disse samsvarer med anbefalinger Landbruksdirektoratet ga i sommer, men går mye lenger enn regjeringa. AgriAnalyse anbefaler nemlig et kornlager som kan dekke et halvt års forbruk.

Fortsatt uvisst

I Stavanger ligger fra før Norges og Nord-Europas største kornlager. Som kjent har FK Agri startet en prosess for å omregulere disse gigantiske siloene til leiligheter.

Det skjer i en tid der behovet for beredskapslagring av korn er mer aktualisert enn på veldig mange år.

Havnesiloen kan alene romme over 190 000 tonn korn. Selskapet har anslått at de har rundt 50 000 tonn ledig kapasitet, som kan brukes til beredskapslagring.

Daglig leder Christian Anton Smedshaug i AgriAnalyse mener at videre norsk beredskapslagring av matkorn ikke ene og alene står og faller på om havnesiloen blir til leiligheter eller ei.

– Stavanger Havnesilo har åpenbart hatt en viktig rolle for å ta vare på lagerbehovet i Norge når det ikke er tilstrekkelig plass ellers. Jeg tror imidlertid ikke at suksesskriteriet for norsk kornberedskap alene er om vi har en kornsilo i Stavanger i 2030 eller ei. Det viktige blir hvor lageret ender ut fra hensynet til logistikk og et helhetlig perspektiv, sier Smedshaug til Bondebladet.

Christian Anton Smedshaug

Harald Sunde

«AgriAnalyse tror det kan være klokt å bygge lagerkapasitet i områder med høy kornproduksjon»

Christian Anton Smedshaug, AgriAnalyse

Kikker på Kløfta

FK Agri varslet i juli at de utreder et nasjonalt beredskapslager sentralt på Østlandet. To tomtealternativer utredes, og begge ligger på Kløfta. Styreleder Anne Jødahl Skuterud sa til Bondebladet i sommer at det kanskje kan stå ferdig et lager der i 2025.

Noen endelig beslutning er ennå ikke tatt, og total etableringskostnad er uvisst. Men lagringskapasiteten er antydnet:

– Vi tenker at anlegget i hvert fall bør bygges for en kapasitet på 50 000 tonn. Får vi brikken til å falle på plass, kan vi også tredoble kapasiteten i Drammen. Men dette er på skisstadiet, sa styrelederen i juli.

Tenker logistikk

Smedshaug mener denne varianten har mye for seg:

– AgriAnalyse tror det kan være klokt å bygge lagerkapasitet i områder med høy kornproduksjon, og hvor kornlogistikken er enklest mulig og trenger forbedringer i dag. Da kan dette kobles opp mot forbedring av møller i ulike deler av Østlandet og kanskje Trøndelag. Om vi i tillegg bygger tilstrekkelig antall celler, for å få en god fordeling av ulike hvete-klasser som øker norsk-kornandelen i melet, er dette en god strategi, påpeker Smedshaug.

Forutsetningen for etablering på Kløfta, er at havnesiloen i Stavanger selges.

– Bør havnesiloen selges? Og hvorvidt vil du selv si at FK Agri tar samfunnsansvar ved å ha satt i gang denne omreguleringsprosessen?

– FK Agri tok samfunnsansvar da de kjøpte havnesiloen. Det kunne staten ha gjort, om den mente det var riktig. Man har sittet på kapasiti-

kornlager der kornlogistikken er enklere og kornproduksjo-

tet fordi FK Agri tok samfunnsansvar og sikret norsk logistikk. Siloen er sånn sett et redskap for å sikre lagerkapasitet totalt sett. Den kan også være et redskap for beredskap, men poenget må være å forbedre logistikken, sier han.

Smedshaug viser til at det å se produksjonen og beredskapen i et totalperspektiv også var poenget da Statens Kornforretning ble opprettet i 1928. Nå har vi samme debatten, men under nye forutsetninger, påpeker han.

– Ikke godt nok

Tidligere forsvarssjef og nå leder for totalberedskapskommissjonen, Harald Sunde, konkluderte under seminaret med at Norge ikke har et beredskapssystem «tilpasset vår tid». Ei heller et system som er godt nok.

Sunde mener punkt én blir å foreta en risiko- og sårbarhetsanalyse. Den må vedtas politisk, noe som aldri skjedde under borgerlig styre i 2013–21.

Proaktivt

Sunde mener fire faktorer er helt vitale å se på: Den sikkerhetspolitiske situasjonen, teknologi, klimaendringer og demografi.

I 2040 ventes verden å passere 10,2 milliarder mennesker. FN venter at verdens tilgang på mat må økes med 60 prosent innen 2050 for å dekke behovene.

– Hvem skal produsere og fordele denne maten? 85 prosent av alle mat- og vannforsyninger eies av private. Skal vi bygge beredskap, må vi ha et strategisk og langsiktig partnerskap mellom det offentlige og det private. Vi må gå fra et reaktivt til et proaktivt beredskapssystem. Det er ikke så vanskelig, men krever noen ressurser, sa Harald Sunde. ■

Beredskapslager: – Vi anbefaler lagerhold for kortvarige kriser, og at man muligjgør langsiktig omstilling, sa Agri-leder Christian Anton Smedshaug under seminaret. Her er han i samtale med statssekretær Wenche Westberg.

Anbefaler kornlager for seks måneders forbruk

En ny rapport fra AgriAnalyse anbefaler at Norge etablerer en lagerkapasitet på rundt 200 000 tonn, der mathvete prioriteres. Lageret skal dekke et halvt års forbruk.

MATBEREDSKAP

Tekst og foto: **Anders Sandbu**

AgriAnalyse og Den norske Atlanterhavs-komité arrangerte i slutten av oktober et felles seminar i Oslo. Seminaret tok for seg beredskapssituasjonen i Norge, sett i lys av pandemien og krigen i Ukraina.

Her la AgriAnalyse fram en ny rapport, med anbefalinger til myndighetene på matberedskap og beredskap av legemidler/utstyr.

Her er anbefalingene

Her er anbefalingene på matberedskap:

* Norge etablerer en ordning for kornberedskap med lager som dekker seks måneders forbruk av korn. Ordningen skal inkludere ferdigvarer ved utgangen av andre kvartal hvert år. I dagens strukturer er det kun muligheter for to til tre måneders forbruk.

* Ordningen innebærer at Norge bør ha en beredskapslager-kapasitet på rundt 200 000 tonn, der mathvete prioriteres. Årsaken er at importbehovet der er stort – og at den årlige avlingsvariasjonen er høyest på mathveten.

«Et slikt lager vil sikre at vi fortsatt har korn på lager og kan gjøre tilpasninger utover vinteren og våren før neste avlingssesong», skriver AgriAnalyse i rapporten.

Utvalget ser for seg en vinn-vinn-situasjon ved at kornproduksjonen styrkes hos bonden, og at mottaks- og lagerkapasiteten økes i kornmottakene.

* «Det betyr at nyinvesteringene i første omgang bør skje i kornområdene med betydelig matkornproduksjon, det vil si rundt Oslofjorden, på Romerike og i Mjøsområdet. Det innebærer videre at det bør satse på å øke lagerkapasiteten hos både mottakene og hos små og mellomstore bruk», heter det.

* Legge til rette for økt lagring av ulike hvetekvaliteter på mottakene, gjennom tilstrekkelig antall celler i siloene. De ulike hveteklassene vil da kunne være tilgjengelige i større grad fra norsk kornhøst fra år til år.

Et lager på 200 000 tonn korn vil ifølge AgriAnalyse ha en verdi per august 2022 på rundt 800 millioner kroner. Men: «Den viktigste matberedskapen er vår løpende produksjon, og vår beste beredskap generelt, er vår omstillingsevne ved en mulig krise», skriver de.

* Øke såkornlageret som nå reetableres, fra å dekke 20 prosent av behovet og opp til rundt halvparten av behovet. AgriAnalyse mener dette lageret bør utvides fra dagens 15 000 tonn til 40 000 tonn. Staten skal dekke kostnadene.

* Siden også grasfrø kan bli en begrensende faktor, anbefales det at myndighetene vurderer å etablere et minimumsnivå for lagerbeholdning også der.

Mange års nedbygging

Norge har over tid bygd ned matberedskapen. I 1995 gikk Norge fra tolv til seks måneders beredskap. I 2003 ble ordningen avvirket. Kornlagre ble ombygd, uten at de tidligere lagrene ble erstattet med noe annet.

– I dag har vi ingen formell beredskapslagring for korn eller sluttprodukter for jordbruksprodukter, fastslo AgriAnalyse-leder Christian Anton Smedshaug under seminaret.

Samtidig mener han Norge i dag har en vesentlig større omstillingsevne enn etter andre verdenskrig, siden vi nå har en vesentlig høyere kornproduksjon.

Enige med direktoratet

AgriAnalyses anbefaling om seks månederslagre er i tråd med hva Landbruksdirektoratet tidligere i år skisserte. Partene er også enige om:

* Integreert lagring og statlig eierskap til kornet.

* Lagringen skjer i form av korn, og ikke mel.

* Anleggsstrukturen bør i størst mulig grad styres av markedet.

* Utforminger med norsk og/eller importert vare bør vurderes. ■

Se også sak side 13.